

Handzhiyski proti Bulharsku, rozsudek ze dne 6. 4. 2021

Stěžovatel: Handzhiyski

Žalovaný stát: Bulharsko

Číslo stížnosti: 10783/14

Datum: 06.04.2021

Článek Úmluvy: čl. 10

Rozhodovací formace: Senát

Soud: Evropský soud pro lidská práva

Hesla: ochrana práv a svobod jiných, spravedlivé zadostiučinění, Svoboda projevu/Sdělovací prostředky

Český právní řád: čl. 17 Listiny základních práv a svobod
§ 358, 12 odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
§ 7 zákona č. 251/2016, Sb., o některých přestupcích

Významnost: 1

VÝBĚR ROZHODNUTÍ EVROPSKÉHO SOUDU PRO LIDSKÁ PRÁVA PRO JUSTIČNÍ PRAXI Č. 4/2021

Handzhiyski proti Bulharsku, rozsudek ze dne 6. 4. 2021

Text rozsudku byl v překladu Kateřiny Šrytrové publikován v Přehledu rozsudků Evropského soudu pro lidská práva (soudní judikatura), Wolters Kluwer, roč. 24, sešit č. 3/2021, pod č. 786.

Autorský komentář:

Posuzované rozhodnutí se týká možnosti postihu za bagatelní počin (nasazení čepice Santa Clause na hlavu sochy komunistického politika) dotýkající se politického symbolu z hlediska práva na svobodu zaručeného čl. 10 odst. 1 Úmluvy vyjadřujícího právo zastávat názory a přijímat a rozšiřovat informace nebo myšlenky bez zásahu státních orgánů a limitu těchto práv vyjádřených v čl. 10 odst. 2 Úmluvy poukazujícího na odpovědnost při jejich výkonu.

Soud s odkazem na již dříve vyjádřené názory týkající se projevů ve věcech veřejného zájmu v případě politických protestů (například rozsudky ve věcech Sinkova proti Ukrajině, stížnost č. 39496/2011, ze dne 30. 10. 2014; Murat Vural proti Turecku, stížnost č. 9540/07, ze dne 21. 10. 2014; Shydka proti Ukrajině, stížnost č. 17888/12, ze dne 30. 10. 2014; Matasaru proti Moldavsku, stížnosti č. 69714/16 a 71685/16, ze dne 15. 1. 2019; Perinç proti Švýcarsku, stížnost č. 39496/11, rozsudek velkého senátu ze dne 15. 10. 2015; Handyside proti spojenému království, stížnost č. 5493/72, ze dne 7. 12. 1976 a další) shledal, že lze jednání stěžovatele považovat ve správných

souvislostech za projev ve smyslu čl. 10 Úmluvy, protože byl místní opoziční politik, a šlo o symbolický čin, jehož cílem bylo veřejně zesměšnit pomník zakladatele opoziční strany. Byl-li stěžovatel postižen, stalo se tak v rámci bulharského právního řádu a postih byl dostatečně předvídatelný. Za zásadní však Soud považoval, zda bylo důvodné stěžovatele trestně postihovat, a to s důrazem na přívlastek „nezbytný“ v čl. 10 odst. 2 Úmluvy (viz body 45. až 48.), mimo jiné i proto, že projev ve věcech veřejného zájmu v zásadě požívá zvýšené ochrany a podle čl. 10 odst. 2 Úmluvy podléhá jen několika málo omezením. Čin stěžovatele mohl být vnímán jako projev satiry, jejíž neodmyslitelnou podstatou je nadsázka a zkreslení reality, které mají provokovat a znepokojovat. Jakýkoliv zásah do této formy projevu je tedy třeba zkoumat zvláště opatrně (viz například rozsudek ve věci Alves de Silva proti Portugalsku, stížnost č. 41665/07, ze dne 10. 10. 2009), a to i s nutností chránit veřejné památky tvořící součást kulturního dědictví společnosti, která musí opodstatněně přijímat opatření a přiměřené sankce odrazující od činů, jež je mohou poškodit nebo zničit.

K posuzované věci však Soud poukázal na to, že stěžovatel sochu, již nasadil na hlavu čepici Santa Clause a k nohám jí dal pytel, nepoškodil (barevně ji natřela jiná osoba a na jejím jednání stěžovatel neparticipoval). Rovněž zdůraznil, že je třeba vzít v potaz společenský význam dané památky, hodnoty nebo myšlenky, které symbolizuje, a míru úcty, které se jí v příslušné společnosti dostává. S ohledem na zjištěné souvislosti Soud dospěl k závěru, že předmětnou sochu stěžovatel použil jako symbol politické strany, kterou chtěl kritizovat, a tedy v jeho činu nebylo možné shledávat pohrdání hluboce zakořeněnými společenskými hodnotami, a proto uznání stěžovatele vinným lehkým výtržnictvím a z toho vyplývající peněžité pokuta nebyly v demokratické společnosti nezbytné, a byly zásahem do práva stěžovatele na svobodu projevu ve smyslu čl. 10 Úmluvy (viz body 56. až 59.).

Předkládané rozhodnutí může být praktickým vodítkem při posuzování obdobných činů (v minulosti již i spáchaných), které mají povahu výtržnických jednání a lze je formálně podřadit pod znaky přečinu výtržnictví podle § 358 tr. zákoníku. Z hlediska rozvedených kritérií bude třeba brát ohled na celkový smysl a účel zkoumaného jednání a vyznění takového projevu pro většinu společnosti, především se zřetelem na povahu politického symbolu z úhlu pohledu jeho historického i politického významu. Bude potřeba vážit škodlivost takového jednání z hledisek § 12 odst. 2 tr. zákoníku, a to i s možností jeho posouzení jako přestupku (srov. § 7 zákona č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích).

(JUDr. Milada Šámalová)